

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

**Ο Συνήγορος του Πολίτη δίνει στη δημοσιότητα
Ειδική Έκθεση με θέμα:
«Η προστασία των προσώπων που ζητούν πολιτικό
άσυλο στην Ελλάδα:
Προβλήματα ερμηνείας & εφαρμογής»**

Ο Συνήγορος του Πολίτη, αξιοποιώντας την εμπειρία του από τη διερεύνηση μεγάλου αριθμού σχετικών αναφορών, συνέταξε, εξέδωσε και διαβίβασε στον αρμόδιο Υπουργό Δημόσιας Τάξης Ειδική Έκθεση, με την οποία αναδεικνύονται τα σοβαρά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν όσοι αλλοδαποί εισέρχονται στην Ελλάδα ζητώντας την χορήγηση πολιτικού ασύλου. Ο συγκεκριμένος χρόνος για την σύνταξη της εν λόγω έκθεσης επελέγη εν όψει της επικείμενης αναμόρφωσης της εθνικής νομοθεσίας για τη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο, προκειμένου να ενσωματωθούν οι Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις συνθήκες υποδοχής (9/2003ΕΚ), την οικογενειακή επανένωση (86/2003ΕΚ), την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα (83/2004ΕΚ) και την διαδικασία ασύλου (85/2005). Η Ειδική αυτή Έκθεση αποβλέπει : α) να συνοψίσει τα σημεία τριβής που εξακολουθούν να υφίστανται μεταξύ των απόψεων και των πρακτικών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και των μέχρι σήμερα υποδείξεων του Συνηγόρου του Πολίτη και, β) να οργανώσει σε πιο συστηματική βάση το πεδίο της δημόσιας διαβούλευσης μεταξύ κρατικών αρχών, εθνικών και διεθνών αρχών προστασίας των δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο και φορέων της κοινωνίας των πολιτών, που δραστηριοποιούνται στο σχετικό πεδίο. Άλλωστε, η εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη, που καταγράφεται στην εν λόγω έκθεση, αποτελεί εν πολλοίς προϊόν της έντονης συνεργασίας του τόσο με τις οικείες αρμόδιες υπηρεσίες, παρά τις όποιες διαφωνίες απομένουν, όσο και με πολλές μη κυβερνητικές οργανώσεις που του εμπιστεύτηκαν την διερεύνηση των καταγγελιών τους. Τα προβλήματα που ανέδειξε αυτή η εμπειρία μπορούν να υπαχθούν στις παρακάτω ειδικότερες κατηγορίες:

Α. Ζητήματα εσφαλμένης ερμηνείας του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου

Ειδικότερα, σημειώνεται σοβαρή διάσταση απόψεων μεταξύ της Αρχής και της ΕΛ.ΑΣ. ως προς την ερμηνεία της Σύμβασης της Γενεύης για το καθεστώς των Προσφύγων (Ν.Δ. 3989/1959) και την εθνική νομοθεσία (Ν.1975/1991 και Π.Δ. 61/1999). Παράλληλα, προβληματικής εφαρμογής παραμένει ο Κανονισμός 343/2003 «Δουβλίνο ΙΙ». Τα αμφισβητούμενα σημεία αφορούν ειδικότερα:

I. Την *απέλαση και κράτηση αιτούντων άσυλο*. Η σύμβαση της Γενεύης (αρ. 31, 33) επιβάλλει τη διαφορετική και ευνοϊκότερη μεταχείριση τόσο των αναγνωρισμένων προσφύγων, όσο και των αιτούντων άσυλο σε σχέση με τους οικονομικούς μετανάστες που έχουν εισέλθει και παραμένουν παράνομα στη χώρα, ως προς τις διαδικασίες απέλασης και κράτησής τους. Αν και η νομοθεσία για την μετανάστευση εξαιρεί από την εφαρμογή της τους πολιτικούς πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο, για τους οποίους ισχύει το αρκετά ασαφές Π.Δ. 61/1999, η Διοίκηση με την επίκληση της αυξανόμενης τάσης διεκδίκησης του καθεστώτος του πολιτικού πρόσφυγα από πρόσωπα που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της σύμβασης, συνεχίζει να εφαρμόζει αδιάκριτα τα μέτρα της απέλασης και κράτησης της νομοθεσίας για την μετανάστευση και στους αιτούντες άσυλο.

II. Την *κοινοποίηση διοικητικών αποφάσεων σχετικά με το άσυλο*. Η παράλειψη τήρησης εκ μέρους της ΕΛ.ΑΣ των διατάξεων για την κοινοποίηση διοικητικών αποφάσεων, αλλά και των ειδικών διατάξεων του Π.Δ. 61/1999 για τις απορριπτικές αποφάσεις επί αιτημάτων ασύλου, και η τάση υπερβάλλουσας συνοπτικότητας των διαδικασιών επίδοσης των αποφάσεων (επιδίδονται συχνότατα ως «σε άγνωστο», ώστε ποτέ να μη μαθαίνει ο ενδιαφερόμενος τι συνέβη) δεν διασφαλίζει την άσκηση του δικαιώματος προσφυγής και δικαστικής προστασίας των αιτούντων άσυλο.

III. Τις *προϋποθέσεις διακοπής της εξέτασης αιτήματος ασύλου* με επιμέρους πτυχές:

1^{ον} τον καθορισμό τόπου διαμονής σε αιτούντες άσυλο.

Για σημαντική χρονική περίοδο η ΕΛ.ΑΣ. τηρούσε σε μαζικές διαστάσεις την προβληματική πρακτική της παραπομπής αιτούντων άσυλο σε Κέντρα υποδοχής αιτούντων. Ο προβληματικός χαρακτήρας της πρακτικής οφειλόταν ιδίως στο ότι αυτή παρέλειπε να αιτιολογήσει επαρκώς και ατομικά το ότι ο εν λόγω καθορισμός επιβάλλεται από λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιου συμφέροντος ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της ταχείας εξέτασης του αιτήματος ασύλου. Ορισμένα δε από τα κέντρα αυτά ήταν ιδιαίτερα προβληματικά ως προς την καταλληλότητα των παροχών και τις συνθήκες, κατά παράβαση της Οδηγίας 9/2003/Ε.Κ, με αποτέλεσμα να εξωθούνται οι αιτούντες άσυλο στην παραβίαση της υποχρέωσης διαμονής σε αυτά, προκαλώντας τη διακοπή της εξέτασης των αιτημάτων ασύλου (π.χ το Κέντρο του Κοκκινοπηλού στη Λάρισα, το οποίο τελικώς έκλεισε). Σε συνέχεια αναφορών δημοσίων παρεμβάσεων περισσότερων φορέων, μεταξύ αυτών και του Συνηγόρου του Πολίτη, η πρακτική αυτή φαίνεται πλέον να έχει εγκαταλειφθεί. Παρά την αλλαγή της πρακτικής αυτής εξακολουθεί να υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ του Συνηγόρου του Πολίτη και της ΕΛ.ΑΣ ως προς τον τρόπο καθορισμού του τόπου διαμονής, κατ'εφαρμογήν της Οδηγίας 9/2003/ΕΚ για τις ελάχιστες συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο, ενώ δεν έχουν ανακληθεί οι εκδοθείσες αποφάσεις διακοπής εξέτασης αιτημάτων ασύλου που βασίσθηκαν στις εν λόγω προβληματικές, σύμφωνα και με σχετική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας παραπομπές.

2^{ον} τους όρους Διακοπής και εφαρμογής του Κανονισμού 343/2003 «Δουβλίνο ΙΙ».

Αιτούντες άσυλο, οι οποίοι είχαν υποβάλει αίτηση στην Ελλάδα και αναχώρησαν για άλλο κράτος της ΕΕ, ενόσω εκκρεμούσε η αίτησή τους, και οι οποίοι κατ' εφαρμογή των κριτηρίων του ανωτέρω Κανονισμού μεταφέρθηκαν εκ νέου στην Ελλάδα, επειδή κρίθηκε ότι η συγκεκριμένη χώρα οφείλει να εξετάσει το αίτημα ασύλου τους, βρίσκονταν αντιμέτωποι με απόφαση διακοπής της εξέτασης του αιτήματός τους συνεπεία των διατάξεων του Π.Δ. 61/1999 (αρ. 2. παρ. 9). Η απόκλιση της πρακτικής αυτής από το κοινοτικό δίκαιο έχει προκαλέσει την αντίδραση μεταξύ άλλων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με αποστολή σχετικής προειδοποιητικής επιστολής προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης. Σε συνέχεια των αντιδράσεων αυτών, η ΕΛΑΣ έχει εγκαταλείψει την πρακτική αυτή. Ο Συνήγορος του Πολίτη εκθέτει τις παρατηρήσεις του, επισημαίνοντας ως αίτιο της προβληματικής στάσης των εθνικών αρχών και τις εγγενείς αδυναμίες του συστήματος του ίδιου του Κανονισμού «Δουβλίνο II».

IV. Τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο σε χώρους transit και των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο

Αντικείμενο διαφωνίας της Αρχής με τις αστυνομικές αρχές απετέλεσε το εάν αυτές, εν όψει των δεσμεύσεων από την Σύμβαση της Γενεύης για παροχή αποτελεσματικής πρόσβασης σε διαδικασίες ασύλου, διαθέτουν δικαιοδοσία στις ζώνες διερχομένων λιμένων και αεροδρομίων καθώς επίσης και σε πλοίο ξένης σημαίας, ευρισκόμενο σε ελληνικό λιμάνι. Η Αρχή επισήμανε ότι βάσει του διεθνούς ναυτικού και προσφυγικού δικαίου, καθώς και του διεθνούς δικαίου προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου, αλλά και του ελληνικού Συντάγματος, οι ελληνικές αρχές οφείλουν να παραλαμβάνουν αιτήματα ασύλου και από λαθρεπιβάτες επί πλοίων ευρισκόμενων σε ελληνικά λιμάνια και παράκτιες περιοχές. Σε ό,τι αφορά τους χώρους transit, για τους οποίους το Π.Δ. 61/1999 προβλέπει ειδική ταχύρρυθμη διαδικασία εξέτασης των υποβαλλόμενων σε αυτούς αιτημάτων ασύλου, οι ελληνικές αρχές οφείλουν να παρέχουν την δυνατότητα πρόσβασης σε νομική συνδρομή, εξασφαλίζοντας την επικοινωνία των αιτούντων άσυλο με τους συνηγούς τους.

B. Φαινόμενα αδυναμίας ή και απροθυμίας εφαρμογής των σχετικών ρυθμίσεων εκ μέρους της ΕΛ.ΑΣ.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει την αδυναμία αλλά και την απροθυμία μερικές φορές των αρμόδιων αρχών να εφαρμόσουν τις διατάξεις για τη διαδικασία χορήγησης πολιτικού ασύλου, ακόμη και όταν αυτές διασαφηνίζονται μέσω εγκυκλίων. Στο παρελθόν, είχαν επανειλημμένα διαπιστωθεί, μεταξύ άλλων, περιπτώσεις άρνησης ή επιλεκτικής παραλαβής αιτημάτων ασύλου, χορήγησης υπηρεσιακών σημειωμάτων στους ενδιαφερομένους, τα οποία ανανεώνονταν συνεχώς χωρίς ορισμό από τις αρμόδιες αρχές ημερομηνίας για την παραλαβή των αιτημάτων ασύλου και υπέρμετρης καθυστέρησης στην ανανέωση δελτίων αιτούντων άσυλο. Πολλά από τα υφιστάμενα προβλήματα οφείλονται όχι μόνον σε κακή εφαρμογή του οικείου νομοθετικού πλαισίου αλλά, κατ' εξοχήν, σε σειρά οργανωτικών δυσλειτουργιών και ελλειμμάτων, όπως η απουσία επαρκούς και εξειδικευμένου προσωπικού και η έλλειψη μόνιμων εγκαταστάσεων υποδοχής μέχρι την υποβολή αιτημάτων ασύλου, κυρίως όμως η, φαινόμενη τουλάχιστον απουσία στρατηγικού σχεδιασμού και συντονισμού μεταξύ αρμοδίων υπηρεσιών, ιδίως όσον αφορά την υποδοχή ή/και περιορισμό των συλλαμβανομένων, κατά την είσοδο στη χώρα, αλλοδαπών, μέχρι την υποβολή του αιτήματος ασύλου. Ο Συνήγορος του

Πολίτη παρατηρεί ότι στην περίπτωση ορισμένων υπηρεσιών παρουσιάζεται αξιοσημείωτη βελτίωση (ιδίως όσον αφορά την παραλαβή αιτημάτων). Παρά τις επιμέρους θετικές εξελίξεις, οι επίμονες σε πολλές άλλες περιπτώσεις δυσλειτουργίες και ελλείψεις φαίνονται να υποδηλώνουν την χαμηλή προτεραιότητα της ανθρωπιστικής πτυχής στον στρατηγικό σχεδιασμό της αντιμετώπισης της μαζικής εισροής αλλοδαπών που ζητούν άσυλο και επιβάλλουν την λήψη δραστικών θεσμικών και οργανωτικών μέτρων.

Το πλήρες κείμενο της Έκθεσης δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα www.synigoros.gr και στην ειδική ιστοσελίδα του Συνηγόρου για τους Αλλοδαπούς, τους Πρόσφυγες και τους Ομογενείς (www.synigoros.gr/allodapoi/). Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να απευθύνεστε στο Τμήμα Επικοινωνίας (κα Ρόη Τζαβάρα, τηλ. 210/72.89.610).

Υπενθυμίζουμε ότι λειτουργεί υπό την αιγίδα του Συνηγόρου του Πολίτη δίκτυο επικοινωνίας για τα ζητήματα προστασίας των αιτούντων άσυλο (πληροφορίες : *Μαρία Βουτσίνου τηλ. 210-72.89.609, Ευαγγελία Μαρκάκη τηλ. 210-72.89.720, Έλενα Μάρκου τηλ. 210-72.89.807*)